

Llengua i societat

La llengua catalana es troba permanentment a debat, la qual cosa és signe inequívoc de la seva situació de anormalitat social. Lingüistes, sociòlegs, historiadors, sociolingüistes, polítics, etc... participen amb més o menys encert en una formidable discussió nacional sobre el present, el futur o el model de llengua que cal establir.

Per tant, d'una banda trobem els *pessimistes*, estudiosos que comparteixen, amb matisos, les tesis d'*Els Marges* que tant d'enrenou van provocar fa més de deu anys, segons les quals la nostra llengua, mentre no disposi d'un estat propi que la protegeixi, anirà reculant fins a la seva desaparició total en molt poc temps. La més radical aportació en aquesta línia podria ser el llibre de Maria-Lluïsa Pazos, *L'amenaça del català light* (Ed. Tibidabo, 1990). Aquesta professora parteix de les tesis d'*Els marges*, tot i que, possiblement, molts dels autors d'aquell text no assumirien —per radicals— els plantejaments d'ella. Més moderats, però en aquesta mateixa línia, trobem estudiosos com ara Modest Prats, Rossich o Rafanell que, recentment, han publicat un magnífic llibre: *El futur del català* (Ed. Empúries, 1990) o el mateix Vicent Aracil, amb dues obres cabdals: *Papers de sociolingüística* (Ed. La Magrana, 1982) i *Dir la realitat* (Ed. Països Catalans, 1983). Aquest sector, anomenat *heavy* pels seus adversaris, considera els seus oponents com una mena de *blaveros* barcelonins que atempten contra la unitat de la llengua i de ser, en la pràctica, la quinta columna de l'espanyolisme lingüístic —i polític— a casa nostra. Rebutgen frontalment el bilingüisme, la qual cosa no vol dir de cap manera que siguin contraris al poliglòtisme individual. Tenen poca influència en els mitjans de comunicació nacionals que es fan a Barcelona, tot i que són majoritaris a la premsa comarcal i en altres mitjans en català del país, entre els quals, la ràdio i la TV valencianes on la castellanització i l'empobriment de l'i-

dioma s'imposa per la via política i no perquè els seus responsables lingüístics així ho desitgin. Recentment (vegeu EL TEMPS, núm. 368), Maria Lluïsa Pazos i Jordi Solé Camardons han creat l'associació Llengua Nacional amb la finalitat de lluitar contra l'anomenat català *light*. Compten amb l'adhesió de personalitats del món de la cultura com ara Vicent Pitarch, Tísner o Fèlix Cucurull i de polítics nacionalistes com Guia, Colom o Barrera.

Per un altre costat hi ha els *optimistes* que també acostumen a ser partidaris del català *light*, aquells que opinen que l'idioma es consolida i que, pel camí que anem, en pocs anys assolirem la normalitat absoluta. Són gent que, a més, consideren que és bo que el català *oficial* reculli els girs i la parla del carrer, que s'obri i que faci propis els girs, les locucions, el vocabulari del català que ara es parla... ¡ja Barcelona!! Per a aquest sector, en termes generals, el bilingüisme és una opció bàsicament acceptable i l'Institut d'Estudis Catalans, màxima autoritat lingüística del país, és un organisme esclerotitzat que no realitza correctament les seves funcions. Per això, alguns d'ells han fundat el GEC (Grup d'Estudis Catalans) per fer tasques de suplència del que, segons el seu punt de vista, hauria de fer i no fa l'IEC. Acusen de puristes i retrògrads els col·legues que defensen la no-barbarització de l'idioma. Gent de notable influència en els mitjans de comunicació nacionals que es fan a la capital del Principat, han tingut responsabilitats lingüístiques en els models del *Diari de Barcelona*, de *l'Avui*, de TV3, el Canal 33 o Catalunya Ràdio entre altres. Destaquen Xavier Pericay, Ivan Tubau i Ferran Toutain.

En el fons, mentre els primers consideren que els mitjans de comunicació han de contribuir a normalitzar l'idioma i a recuperar-lo en les seves formes més genuïnes, els segons creuen que han de ser un fidel reflex de la llengua del carrer... en la seva versió barcelonina.

Andreu Alfaro

La polèmica entre ambdós corrents és molt més dura del que pot quedar reflectit en aquest article.

Tanmateix, de cap manera no voldria que de les meves paraules es deduís que es tracta d'un debat estèril. En primer lloc, ha superat l'estret cercle dels intel·lectuals i s'ha traslladat a la societat. D'altra banda, entenc que per part d'uns i altres hi ha hagut aportacions força interessants des que Francesc Vallverdú va publicar l'any setanta el seu llibre *Dues llengües: dues funcions?* (Ed. 62), que jo personalment considero, juntament amb les obres d'Aracil, un indiscutible punt de referència de la moderna sociolingüística catalana amb la seva anàlisi del bilingüisme i les seves implicacions socials.

Si ens hem referit a *pessimistes* i *optimistes*, utilitzant deliberadament una terminologia gens agressiva (podíem haver parlat de derrotistes i d'il·lusos), ¿on es troba, doncs, la visió menys desenfocada de la realitat? ¿On són els realistes? És evident que davant una pregunta com

aquesta tothom es reclama realista, tothom creu que les seves anàlisis contenen la més alta dosi de rigorositat. No seré jo, doncs, qui desvetlli l'enigma, entre altres raons perquè no puc moure'm més enllà de simples intuïcions tot i que, com és obvi, tinc també la meua opinió formada. En qualsevol cas, sembla raonable creure que són precisament els estirabots provocats pels *adversaris* el que genera reaccions radicals en l'altre sector que l'allunya de l'oponent i també, cal suposar, de la realitat.

En qualsevol cas considero que hi ha tres elements extremadament perillosos en aquest debat: la seva politització, confondre Barcelona amb el conjunt de l'àrea lingüística i la creació d'organismes paral·lels a l'IEC, un mal precedent que, si té imitadors, ens podria conduir al caos.

Fins ara a València, els secessionistes lingüístics havien creat l'Acadèmia de la Llengua Valenciana, que ha elaborat una pseudo-gramàtica del seu pretès idioma diferenciada de la catalana, una gramàtica que, val a dir-ho també, no és seguida per ningú del País Valencià amb una mínima capacitat craneal i sentit del ridícul. Estic convençut que la intenció dels creadors del Grup d'Estudis Catalans es troben allunyats d'intencions malèvoles d'aquesta mena, però no és menys cert que, objectivament, amb el seu qüestionament de l'autoritat de l'IEC, han seguit un camí paral·lel.

De tota manera potser convé desdramatitzar, la qual cosa no vol dir que s'hagi de traure importància al debat, sinó llevar-li les dosis de crispació innecessària que conté. En aquest sentit, la lectura atenta del llibre recentment aparegut *Text i Context (lectures des de la sociolingüística)* del professor Jordi Solé Camardons (La Magrana, 1991) pot ser un bon antídoto pel que té de demostratiu que la polèmica no és d'ara.

Solé Camardons fa una magnífica incursió històrico-literària de Ramon Llull a Narcís Oller, és a dir, del segle XIII al XIX demostrant en el seu llibre, tal com deia Joan Fuster a la seva *Literatura catalana contemporània* (Curial, 1979), "les adversitats "extraliteràries" que els escriptors catalans han hagut i han d'afrontar". La defensa de l'idioma, doncs, no és una qüestió només dels nostres dies perquè no són d'ara les agressions polítiques i lingüístiques que la nostra nació ha hagut d'afrontar. I tampoc no és nou que el país i la seva llengua poden entendre's i defensar-se de formes diverses. Per sort.

Santiago Cucurella

De corre-bous, tradicions i parlamentaris despistats

Les imatges de TV3 sobre la mort d'un dels bous de Cardona han donat la volta pel país i han encès, de nou, les ires de molts ciutadans. Jo no les vaig veure, aquelles imatges. Però m'imagino que devien fer la mateixa sensació desagradable que si de les curses de Fórmula 1 només ens servissin el primer pla del pilot ferit que acaba de patir un accident o de les etapes ciclistes els esforços dels metges per reanimar els qui arriben pràcticament sense oxigen a la línia de meta. En tot cas, aquelles imatges no haurien canviat el meu punt de vista sobre la qüestió, no haurien variat el plantejament d'aquest article que no vol situar-se en el terreny de la moral —la moral cadascú se la sap i se la manega com pot— sinó de l'explicació de l'evolució legal que ha originat l'actual polèmica sobre els corre-bous i les curses de braus. La Llei de Protecció dels Animals va ser aprovada l'any 1989 pel Parlament de Catalunya. En el seu origen, era una llei pensada des del departament d'Agricultura, concretament, des del servei de Protecció de la Natura. Un cop al Parlament, algun diputat hi va introduir una esmena que deia que quedava prohibida la mort d'animals fora de recintes fixos. I aquest punt, aparentment innocu, però que en la pràctica comportava la desaparició de totes les festes de bous que se celebren a Catalunya, o va passar inadvertit per a la majoria de diputats —ja que es tractava d'una llei que anava a ser aprovada per unanimitat— o no va ser copsat en tota la seva transcendència. Per adonar-se de quina havia estat l'actitud de la Generalitat fins en aquell moment cal recordar que pocs mesos abans de l'aprovació de la llei s'havia celebrat a Cardona el I Simposi sobre Bous i Tauromàquies de Catalunya que havia comptat amb l'assistència oficial del conseller de Cultura i amb l'ajut econòmic i infraestructural dels serveis de cultura popular del mateix departament. Però aquest departament no va ser consultat en el moment de la redacció de la llei. Un cop aprovada, van començar les angúnies i les argúcies consensuades per tal d'evitar problemes majors. Així, per exemple, la indignació de les comarques de l'Ebre per l'aprovació d'una llei que ignorava les seves tradicions va apaivagar-se quan es va arribar a l'acord de permetre la celebració de corre-bous sempre i quan els animals fossin morts en un local tancat, a l'escorxador. Com que la

mort de l'animal no formava part del ritu, la festa va poder continuar celebrant-se tot i que no s'acaba de veure la diferència que deu experimentar el bou entre morir sota o fora teulat. Quedava, només, el cas de Cardona, on el toreig i la mort del toro a la plaça major —per tant una plaça no fixa— formava part de la festa. I a Cardona ha esclatat any rere any el problema, malgrat les filigranes del director general responsable, Xavier Civit, i les ganes de no enverinar més la situació de l'actual alcalde. Pel que fa a les curses de braus, dos són els punts polèmics. D'una banda, en prohibir la llei la mort d'animals fora de recintes fixos, s'establia una curiosa discriminació: es primava l'activitat dels grups poderosos —com els de l'empresa Balana— i es condemnava l'esforç dels aficionats que, per exemple a l'Hospitalet, havien muntat una plaça portàtil. Van haver d'intervenir les més altes esferes del país perquè quedés clar que no es volia discriminar ningú i que a la Catalunya autònoma tots tenien cabuda. Fins i tot els amants de les curses de braus. D'una altra banda, però, la Generalitat no ha fet res per exercir les seves competències pel que fa als espectacles taurins. A Euskadi, per exemple, el govern basc ha dignificat i basquitzat la festa, en exercici de les seves competències. En canvi, a Catalunya el govern de la Generalitat fa veure que no té res a dir, en el tema de les curses de braus, quan, en realitat, hi ha tanta competència com en qualsevol altre espectacle. ¿És comprensible que un govern no desenvolupi les seves competències legals només perquè aquestes competències no li resultin simpàtiques? ¿Què passaria si el criteri de simpatia s'apliqués a altres àrees de la cultura popular i de l'espectacle? Els aficionats a les curses de braus estan queixosos d'aquesta actitud de la Generalitat que no obeeix la desídia de l'actual director general —ja he dit que el senyor Xavier Civit és un home de provat tacte i habilitat— sinó a una incomprendible decisió política. Em consta que a les redaccions d'alguns diaris de Barcelona han arribat cartes dels lectors, arran dels fets de Cardona, que, afortunadament, no es publicaran. N'hi ha una que parla de "la xarnegada feixista de Cardona". N'és un exemple. Es, també, la conseqüència d'una llei maldestra que ha creat força més problemes dels que, en teoria, havia de resoldre.

Agustí Pons